

Tehnica medievală a emailului filigranat

Daniela DÎMBOIU*

Keywords: *filigree enamel, „in modo transsilvano”, origin, influences, masterpieces, chalices, „aurifaber”*

Medieval Filigree Enamel Technique „in modo transsilvano”

One of the most famous medieval goldsmiths' techniques is the ornamentation with filigree enamel, a large number of works produced in this way being confirmed as coming from Transylvania. The first documentary mention to this technique, made in an inventory of the church in Eger (a locality in northern Hungary) from 1508, was a description of a chalice embellished with flowers and enamel „in modo transsilvano”. The Transylvanian or Hungarian origin of this specific technique (German term „Drahtemail”) has been much debated since the second half of the nineteenth century, and during the next century. Switching briefly review some of the statements and theories supported in these disputes, as outlined in the study of Dr. Evelin Wetter, „'Siebenbürgisches' oder 'ungarisches' Drahtemail? Über die Ausprägung eines kunsthistoriographischen Topos“, published in 2004 in Berlin, help us to understand and appreciate the dimensions and the importance of examining this decorative art technique.

Filigree enamel reflects an advanced version of the enamel technique that had experienced a spectacular boom in Transylvania during the 15th century and the first decades of the 16th. Transylvanian silversmiths made themselves aware of decorative trends prevailing in European art. Their accomplishments in the filigree enamel technique reflect the northern Italian influences of the 13th-14th c. via Venice – spread simultaneously in Hungary and Transylvania –, by taking and adapting models and techniques in a manner, which will define their own style and reputation.

Evoluția artistică a orfevrăriei liturgice transilvănene între secolele XIV–XVIII a fost marcată de tipul și calitatea tehnicilor de prelucrare și ornamentare ale materialelor prețioase folosite, care reflectă atât personalitatea și măiestria meșterilor argintari care au efectuat lucrările, cât și gustul și posibilitățile materialele ale comandatarilor acestora. Una dintre cele mai renumite tehnici de ornamentare a orfevrăriei medievale este cea a emailului filigranat, o mare parte dintre lucrările elaborate în acest mod provenind din Transilvania¹.

Dacă istoria filigranului se pierde în negura timpului și a spațiului geografic, ajungând unul din procedeele artistice preferate pentru decorarea podoabelor popoarelor migratoare în Europa, cunoașterea și folosirea vechii tehnici orientale a emailului în Transilvania se remarcă din secolul al XIV-lea², cunoscând o înflorire spectaculoasă în prima jumătate a secolului al XV-lea³ și reflectă influența aurarilor italieni, al căror izvor de inspirație se regăsește în arta bizantină.

* Muzeograf, doctor în istorie, Muzeul Național Brukenthal Sibiu.

¹ Roth 1922, pp. 57-71, nr. cat. 133-157; Kolba 1996, p. 20, nr. cat. 1, p. 22, nr. cat. 2 ș.a.

² Roth 1922, p. 12, nr. cat. 21 (potirul din Unirea/Wallendorf), pp. 12-13, nr. cat. 22 (potirul din Marpod / Marpod).

³ Roth 1922, p. 208, nr. cat. 542 (pixida cu ”Agnus Dei” din Selișta/Seligstadt), pp. 1-2, nr. cat. 2 (crucea-relicvar de la Cisnădie/Heltau).